

הפסוק: והנשאר בדם ימצה אל-יסוד המזבח (ויקרא ה;ט; ראה על כך זבחים לו ע"א). שיירי הדם של חטאות הפנימיות נשפכו אל היסוד המערבי; ואילו שיירי הדם של שאר חטאות נשפכו אל היסוד הדרומי. הצד השווה שבכולם, שהכהן שפכם 'בסמוך לו'; הוה אומר בסמוך למקום שעמד בו עם סיום המתנות. בצאתו מן ההיכל היה קרוב ליסוד המערבי; ברדתו מן הכבש היה קרוב ליסוד הדרומי (זבחים נג ע"א). דין שפיכת שייריים כדין סמיכה: אף היא נאמרה למצוה, ולא לעכב (שם נב ע"א).

ננסה להבין את משמעות שפיכת שייריים, המסיימת את מתנות הדם; ונעמוד תחילה על ההבדל שבין שפיכה לבין נתינה וזריקה. זריקה ונתינה מסמלות התמסרות אל מטרה המיוצגת במזבח; ואילו שפיכה אל היסוד איננה מסמלת פעילות, אלא תכונה המצויה בנפש המקריב. זריקה ונתינה מבטאות מעשים הנדרשים מן הנפש; ואילו שפיכה מצביעה על היסוד, שהנפש כולה מושרשת בו. היא מושרשת לפני ה' – ביסוד התורה (מערב); או היא מושרשת ביסוד האור הרוחני המוקרן מהתורה (שפיכת שייריים בדרום). שפיכת שייריים היא התוצאה הנובעת מן המתנות. שוב אין זוכרים לאדם את מעשי העבר; שהרי כבר קיבל על עצמו את הפעילות הדרושה להתקדמות ודביקות בטוב; דבר זה בא לידי ביטוי במתנות הדם; מכאן ואילך מובטח לו, ש'כל הדם' – הנפש כולה המיוצגת בקרבן, תהא מושרשת ביסוד התורה לפני ה'. ואולי מותר לומר: שפיכת כל הדם אל היסוד היא הניגוד של 'הכרת הנפש מעמיה', 'הכרת הנפש מ'ישראל' 'הכרת הנפש מלפני' (כך נאמר לקמן כ.ג). הן פירוש 'הכרת' הוא כמשמעו: להיות נגדע מן היסוד, שהנפש מושרשת בו בעמיה, בישראל, לפני ה'. הן רוב המתכפרים במתנות דם הנפש עברו עבירות שזדונן בכרת. מתוך רשלנות וקלות דעת עלולה הנפש להיכרת מיסודה בקרב עמיה לפני ה'; בנתינת הנפש על המזבח היא מקבלת על עצמה למלא את חובתה בנאמנות; מכאן ואילך תשוב הנפש להיות מושרשת ביסוד ישראל לפני ה' (מתוך פירוש רש"י הירש ויקרא א.ה).

דף ס

ז'כל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר...'. יש לעיין, אם שני כתובים הבאים כאחד מלמדים לשאר מקומות, מדוע נצרכו להיכתב שני כתובים?

ויש לומר כשם שאמרו בכמה מקומות 'מלתא דאתיא בקל-וחומר טרח וכתב לה קרא' כמו כן יש לומר לענין 'מה מצינו', שאף על פי שאפשר ללמוד בבנין-אב טרח הכתוב וכתב פעם נוספת במפורש. אכן שלשה כתובים הבאים כאחד לכולי עלמא אין מלמדים – שאין אומרים 'טרח וכתב לה קרא' כולי האי. וודאי בא הכתוב למעט למקום אחר (עפ"י קובץ ענינים חולין ק"ג). א. יש לשמוע כסברא זו מדברי הרישב"א לעיל מג. 'מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא – פי' כשאין צורך לעקם הרבה כי הכא...'.
וע' בחדושי הגרעק"א בחולין ק"ז: שהעיר על דברי התוס' שם, שיוצא לדבריהם שאומרים 'מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב' אף בשני מקראות ולא מצינו כן בעלמא. ואכן לפי הסבר הנ"ל הלא מצינו מפורש להפך, שאין אומרים 'טרח וכתב' בשני מקראות. וא"כ קושית רעק"א מתחזקת. ואולם לפי מה שבאר החזו"א (ריד, לדף ק"ז): דבריהם, לא קשה כלום.

ב. עוד בסברת 'טרח וכתב לה קרא' כלפי 'מה מצינו' – ע' תוס' שבת קלא: שלימוד בנין אב מכתוב אחד שהוא פשוט כ"כ, אין

אומרים בו 'טרח וכתב', רק בדבר הנלמד במה הצד משני מקומות. וע' גם בתוס' שם קלג רע"א. וערש"ל וערוך לנר סנהדרין מ: ובמובא ביוסף דעת פסחים כח סע"ב.

וכן לענין שאר מידות אמרו כן – ע' ב"מ פרק ה' לענין גזרה שוה; ר"ן נדרים ג לענין הקש; חדושי הרמב"ן שבת סד, וכן ע"ש בתוס' קלג רע"א דמלתא דאתיא במה הצד טרח וכתב לה קרא; תוס' זבחים ח רע"ב; שער המלך ריש הל' שחיטה.

'כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחברו לא עשה כלום...' ע' משא ומתן רחב בכללות הענין, בחדושי רעק"א; חדושי הגר"ח הלוי הל' עיוהכ"פ; חזו"א קכו; שו"ת אבני נזר או"ח תנו; שו"ת בית זבול ח"ב כו; חדושי הגרא"ל מאלין ח"ב יד; קדשי שעה סי' לט.

(ע"ב) 'אמר רבי חנינא: קטורת שחפנה קודם שחיתתו של פר לא עשה ולא כלום... צורך פנים כפנים דמי. תנן, אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים, ואם איתא, יחזור ויחפון מבעי ליה'. לכאורה יכול היה להקשות גם ללא דברי רבי חנינא; 'יחזור ויקטיר מבעי ליה' שהרי הקטרה עבודת פנים היא ממש ולכל הדעות סדרה מעכב. ואולם לפי מה שצדדו בתוס' ישנים בכוונת רש"י שאם הקדים עבודת פנים לעבודת חוץ אינו מעכב כי רק איחור העבודה נחשב שינוי לעכב ולא הקדמתה, אם כן מה שאמר רבי חנינא שחפינה קודם שחיתת הפר מעכבת היינו מפני איחור שחיתת הפר, ומשום שהשחיטה צורך פנים היא. הרי לפי זה לולא דברי רבי חנינא אין צריך להקטיר שנית (עפ"י רעק"א. ע"ש ובאחרונים המצוינים לעיל).

דף טא

'תרגמא עולא במתנות שבהיכל'. ואף לפי מה שאנו נוקטים להלכה כרבי יהודה שדברים הנעשים מחוץ לקדש הקדשים אין סדרם מעכב (וכפרש"י), לכתחילה צריך לחזור ולהזות מדם השעיר לאחר דם הפר שיהא נעשה כסדר. [וכן בהקדים מתנות של פר במזבח למתנות של שעיר בהיכל, הגם שאינו מעכב לפסול זריקת דם הפר, צריך לכתחילה לחזור ולהזות דם הפר על המזבח אחר השעיר] (עפ"י להם משנה; לקוטי הלכות).

'ת"ר וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים. אהל מועד זה היכל. מזבח – כמשמעו. רש"י מפרש שהדרש מתייחס למקומות שבהם ארעה הטומאה. ואילו התוס' (בשבועות יג:) מפרשים על ציון מקום ההזאות [ו'עזרות' היינו שפיכת שיריים שבעזרה. ונקט 'עזרות' בלשון רבים כדרכו. ריטב"א], ונצרך הכתוב ללמד שכל כהן משוח או מרובה בגדים מזה באותם מקומות, ולא אהרן בלבד הכתוב בפרשה. והרמב"ן כתב (בפרוש התורה ויקרא טו, יח) שכל קבוצת הזאות מכפרת על טומאה שארעה במקומה; ההזאות שבין הבדים מכפרות על טומאה שארעה לפני ולפנים. אלו שעל הפרוכת מכפרות על טומאת היכל וכליו. ומתנות הדם שעל המזבח מכפרות על טומאת המזבח וקדשיו כגון הקטורת, ולכן מחלקן הכתוב ומזכיר כל כפרה לעצמה.

'כפר אלו הלויים. הושוו כולן לכפרה אחת שכולן מתכפרים בשעיר המשתלח בשאר עבירות'. ביכפר האחרון הושוו הכתוב כהנים לויים וישראלים. ואף על פי שהכתוב מדבר בשעיר הפנימי, אם